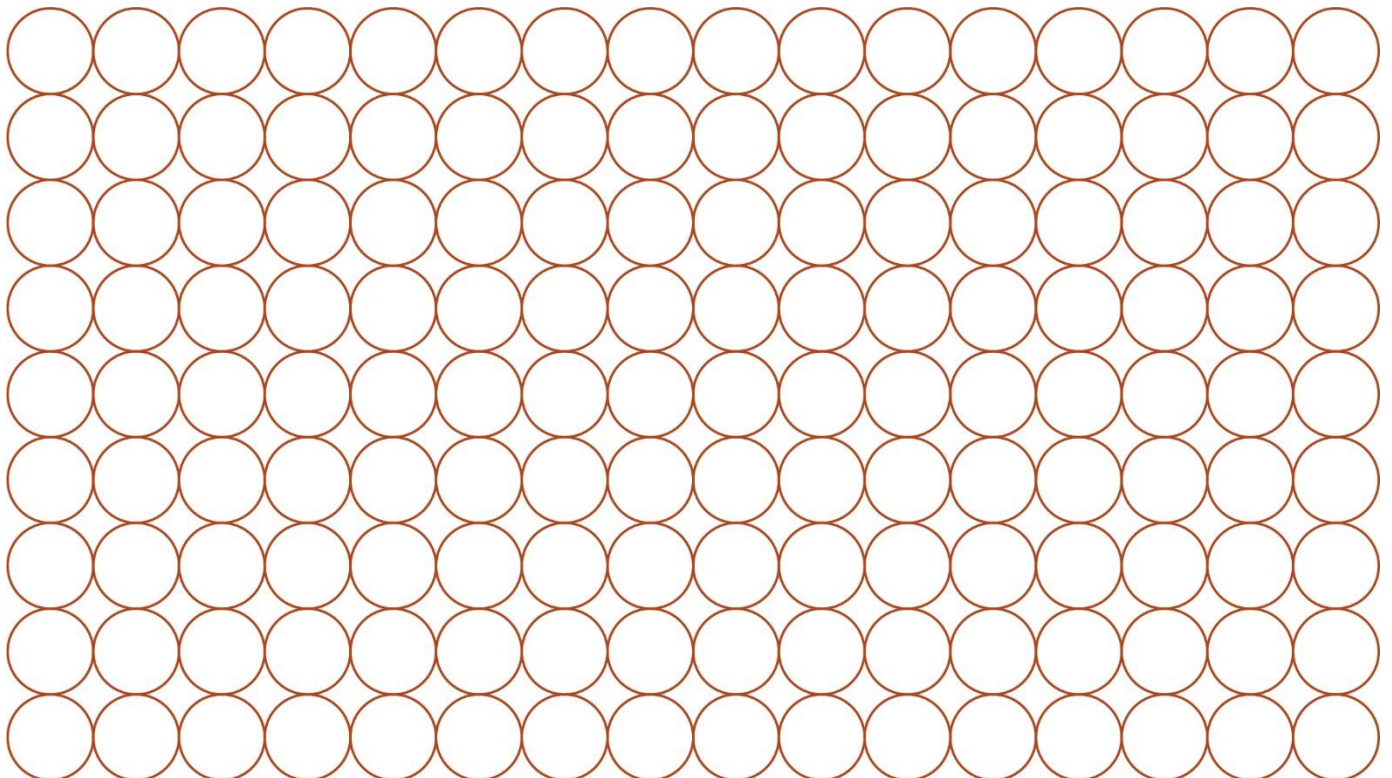

Kommentarmaterial till kursplanen i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

ISBN: 978-91-7559-535-1

Skolverket, Stockholm 2022

Innehåll

Inledning	4
Utbildningens uppbyggnad	5
Utbildningens syfte	6
Utbildningens mål och karaktär	7
Kommunikativ språkförmåga	7
Språkliga strategier	8
Inlärningsstrategier för språkutveckling	8
Lässtrategier för språkutveckling	9
Kommunikationsstrategier för språkutveckling	10
Sammanfattning om strategier	11
Digitalisering, multimodalitet och källkritik	12
Grundläggande läs- och skrivinläring	14
Bedömning	15
Betygsskalan	15
Nationella prov	15
Allsidig bedömning	16
Betygskriterierna	17
Progression mellan kurserna	17
Kurs A	19
Kurs B	20
Kurs C	20
Kurs D	22

Inledning

Detta kommentarmaterial riktar sig till dig som undervisar i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (hädanefter sfi). Även rektorer och övriga verksamma inom vuxenutbildningen kan ha nytta av materialet. Syftet med kommentarmaterialet är att ge en bredare och djupare förståelse av kursplanen och betygskriterierna¹. Materialet är också tänkt att vara ett stöd i planeringen av undervisningen samt i bedömningen av kunskaperna utifrån betygskriterierna. Alla delar i kursplanen står i relation till varandra och bildar en helhet som styr utbildningen.

Kommentarmaterialet är upplagt utifrån de olika delarna i kursplanen och de olika delarna är tydligt kopplade till varandra. Kursplanen och dess delar är i sin tur kopplad till läroplanen för vuxenutbildning². Utbildningens syfte och utbildningens mål och karaktär utgör, tillsammans med läroplanens övergripande mål och riktlinjer, grunden för planeringen och genomförandet av undervisningen. Du som lärare använder betygskriterierna för att göra sammanfattande värderingar av elevens kunskapsutveckling. Formuleringar som är hämtade direkt från kursplanen är genomgående *kursiverade* i texten.

¹ Kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (SKOLFS 2017:91)

² Förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen.

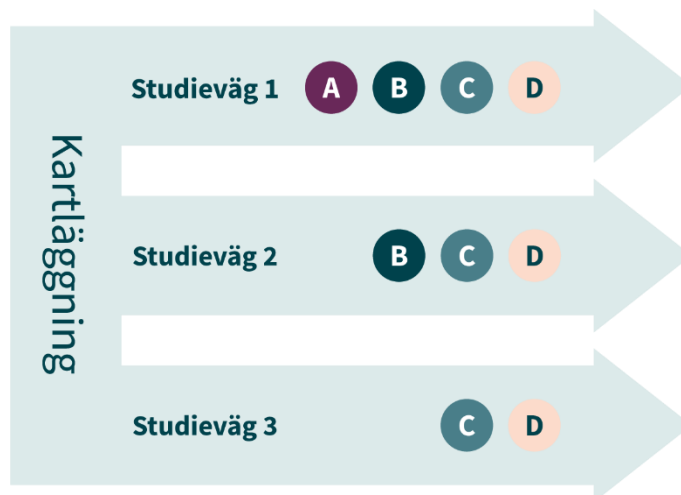
Utbildningens uppbyggnad

Inom sfi finns fyra kurser A, B, C och D och tre studievägar 1, 2 och 3. Alla studievägar är sammanhållna och målgruppsanpassade. Studieväg 1 riktar sig till elever som har mycket kort eller ingen studiebakgrund. Studieväg 2 riktar sig till elever vars studiebakgrund är mindre omfattande än motsvarande svensk gymnasieskola. Studieväg 3 vänder sig till de elever vars studiebakgrund motsvarar svensk gymnasieskola eller som har deltagit i högskolestudier.

Elever på sfi kan ha olika mål med sina studier och bildar en heterogen grupp med olika behov och förutsättningar. Enligt skollagen³ ska varje elev ha en individuell studieplan. Planen ska innehålla uppgifter om elevens utbildningsmål och planerad omfattning av studierna.

Den individuella studieplanen utgör grunden för elevens studier. Med hjälp av kartläggning av elevens kunskaper och erfarenheter kan undervisningen individanpassas. Information från kartläggningssamtal kan med fördel föras in i den individuella studieplanen och utgöra utgångspunkten för vilken kurs och studieväg som passar bäst för varje enskild elev. Inom respektive kurs och studieväg ska eleven få den anpassning av undervisningen som krävs för en optimal språkutveckling. Enligt skollagen⁴ ska alla elever utifrån sina förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Figur 1. Studievägar och kurser

Läs mer på skolverket.se

[Kartläggningsmaterial för nyanlända vuxna – litteracitet](#)

³ 20 kap. 8 § skollagen (2010:800).

⁴ 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

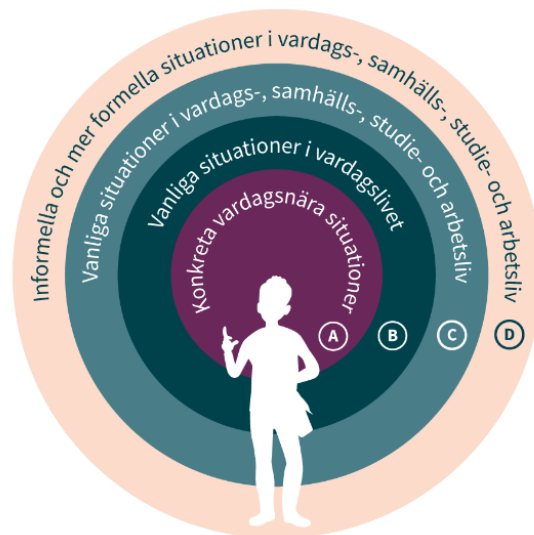
Utbildningens syfte

I kursplanen för sfi anges att utbildningen syftar till att ge vuxna invandrare *grundläggande kunskaper i svenska språket* samt *språkliga redskap för kommunikation* i olika situationer. Utbildningen syftar också till att ge *vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva dem*. Dessa kunskaper och färdigheter bildar en grund för att eleven aktivt ska kunna delta i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

Under hela utbildningen ska eleven få möjlighet att tillsammans med lärare utforma sin språkutbildning utifrån sina förutsättningar, erfarenheter och behov. I utbildningens syfte samt i mål och karaktär betonas att eleven ska få utveckla en kommunikativ språkförmåga i sin egen takt utifrån sina egna behov.

Undervisningen i kurs A ska behandla konkreta, vardagsnära situationer där vanligt förekommande ord och vardagliga händelser bildar stommen. I kurs B vidgas området något till vanliga situationer i vardagslivet, men undervisningen behandlar fortfarande konkreta, välbekanta sammanhang. I kurs C sker ytterligare en vidgning av de områden som undervisningen ska behandla till vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Slutligen i kurs D ska undervisningen behandla både informella och mer formella situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

Figur 2. Situationer och domäner

Läs mer på skolverket.se

[Så här använder du kursplanen i kommunal vuxenutbildning i sfi \(pdf\)](#)

Utbildningens mål och karaktär

Målet för utbildningen är att eleven utvecklar en kommunikativ språkförmåga. Det är uttryckt i kursplanen som olika kommunikativa kompetenser som samverkar med och kompletterar varandra i utvecklingen av elevens språkliga förmåga. Målet för utbildningen är långsiktigt och går inte att betrakta som något slutgiltigt. Undervisningen ska sålunda ge eleven förutsättningar att utveckla sin språkliga förmåga så långt det är möjligt. I kursplanen står att den kommunikativa språkförmågan *innebär att eleven kan kommunicera, såväl muntligt som skriftligt, utifrån sina behov*. Den kommunikativa språkförmågan berörs mer detaljerat senare i detta dokument.

I kursplanen står också att *undervisningen ska ge eleven möjligheter att utveckla kunskaper och färdigheter av olika slag och använda strategier*. Vidare står det att *undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar medvetenhet om hur språkinläring går till och en insikt i det egna lärandet*.

En del elever har redan utvecklat olika språkliga strategier och får genom undervisningen möjlighet att vidareutveckla dem. Andra har inte hunnit utveckla språkliga strategier och bli medvetna om hur dessa stärker deras lärande och förmåga att uttrycka sig. Du som lärare behöver skapa tillfällen där eleverna får utveckla, pröva på och reflektera över olika språkliga strategier som gynnar språkutvecklingen och den kommunikativa förmågan. Mer om strategier senare i detta dokument.

Utbildningens långsiktiga mål genomsyrar hela utbildningen och ligger till grund för betygskriterierna. Målen kommer till uttryck i betygskriteriernas fem kunskapsområden: hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion, muntlig produktion och skriftlig färdighet.

I avsnittet om utbildningens mål och karaktär behandlas också kompetenser som inte ska betygsättas men som ändå ska präglade undervisningen. Formuleringar om språkliga strategier finns exempelvis inte i betygskriterierna. Likväl ska eleverna ges förutsättningar att utveckla, använda och tillämpa olika språkliga strategier för att såväl lära sig svenska som att kommunicera med hjälp av svenska. Skolverket ser språkliga strategier som redskap som eleverna behöver för att uppfylla de förmågor och färdigheter som sedan ska bedömas och betygsättas.

Kommunikativ språkförmåga

Enligt kursplanen är syftet med utbildningen, att eleverna ska utveckla *språkliga redskap för kommunikation och aktivt deltagande i vardags-, samhälls-, arbetsliv samt fortsatta studier*. I de långsiktiga målen för utbildningen finns det formuleringar som uttrycker just de kommunikativa kunskaper och färdigheter som krävs för att utveckla dessa språkliga redskap.

Att ha en kommunikativ språkförmåga innebär att kunna använda språket för att uppnå olika syften och kunna uttrycka sig i olika sociala situationer. Detta förutsätter *både tillgång till ett språkligt system och kunskaper om hur detta system används*. I undervisningen behöver du som lärare se till att eleverna får utveckla och bli medvetna om att den kommunikativa språkförmågan inrymmer många delar. Eleverna behöver till exempel kunna beskriva orsaker och samband, kunna strukturera en text för att förmedla ett innehåll, anpassa språket i det sociala sammanhanget och använda olika kommunikationsstrategier.

I undervisningen behöver du som lärare skapa tillfällen där eleven får insikter och kunskaper om språket som system. Det kan exempelvis handla om att eleven utvecklar ett gott uttal, bygger ut ordförrådet, sätter ihop meningar och böjer ord. De olika delarna ingår i en helhet. Elevens förutsättningar och behov styr hur dessa delar kan samspela och utvecklas för att nå målet för utbildningen.

Språkliga strategier

Begreppet strategi används för att benämna de tillvägagångssätt som människor använder för att lyckas i sin språkutveckling och kommunikation.

Andraspråksinlärare behöver strategier som kompenserar när språkkunskaperna inte räcker till, till exempel att använda gester eller att omformulera sig. Behovet av kompensatoriska strategier förändras med utvecklingen av språkförmågan, men alla språkanvändare använder olika kommunikativa strategier när de lyssnar, talar, läser och skriver.

Strategier kan vara planerade eller spontana, medvetna eller omedvetna. Genom att uppmärksamma eleverna på användbara strategier i olika sammanhang får de ökade möjligheter att förstå och göra sig förstådda samt att anpassa sitt språk och innehåll till syfte, mottagare och situation.

På samma sätt får eleverna insikter i hur de lär sig språk genom att de får ta del av och träna på olika språkinlärningsstrategier. De strategier som nämns i kursplanen för sfi är inlärnings-, läs- och kommunikationsstrategier. Här nedan behandlas dessa tre strategiområden i tur och ordning.

Inlärningsstrategier för språkutveckling

Under denna benämning samsas strategier för att minnas, förstå, skapa strukturer och dra slutsatser för att stärka sitt lärande och sin språkliga förmåga. När du som lärare skapar aktiviteter och uppgifter som gör eleverna uppmärksamma på hur de kan utveckla sitt språk, innebär det också att elevernas metakognitiva förmåga stärks. Med det menas att eleverna blir medvetna om att de själva lär och utvecklar sitt språk och hur de gör det.

Aktiviteter som kan gynna utvecklingen av språkinlärningsstrategier för att minnas uttryck eller kunna återberätta är till exempel att låta eleverna göra

tankekartor, skapa tabeller, lista nyckelord, samla bilder eller visualisera händelseförlopp. Andra exempel på aktiviteter som gynnar utvecklingen av kognitiva strategier är att träna på att gissa eller dra slutsatser om betydelser hos ord, meningar och text, strukturera och gruppera ord och uttryck som hör ihop eller försöka iakttä och beskriva regelbundenheter i språk som de möter.

Du som lärare behöver tillsammans med eleverna diskutera vilka strategier som fungerar för den enskilda individen. Då skapar du tillfällen till metakognitiva reflektioner där eleven medvetandegörs om sitt eget lärande. Ni kan diskutera hur eleven kan hitta lämpliga tillfällen och situationer utanför undervisningen för att skapa utrymme för att tillämpa inlärningsstrategier, som till exempel repetition. Att eleverna får möta och pröva på olika inlärningsstrategier hjälper dem att organisera sitt tänkande och bidrar till lärande. På så vis kan de utveckla en repertoar av strategier som stärker deras fortsatta kunskaps- och språkutveckling.

Lässtrategier för språkutveckling

Lässtrategier kan ses som ett särskilt slag av språkinlärningsstrategier där eleven möter språk i form av skrivna texter. Som lärare planerar du olika läsrelaterade aktiviteter, både skriftliga och muntliga, för att elever som håller på att utveckla ett andraspråk ska kunna ta del av innehållet i enkla texter i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Läsrelaterade aktiviteter kan ske före, under och efter läsning och syftar bland annat till att väcka lust och intresse för texten samt skapa förutsättningar för eleven att både förstå textens innehåll och samtidigt utveckla det svenska språket.

Du som lärare kan koppla samman läsrelaterade aktiviteter med träning i lässtrategier. Strategierna för läsning kan gå från strategier för att avkoda till att eleven utvecklar strategier för att förstå, avkoda och tolka ord, begrepp och texter som hen läser själv eller tar del av på annat sätt. Att använda lässtrategier är dock inte ett mål i sig, utan ska ses som ett medel för att hantera språk i form av skriven text. Det är därför viktigt att läraren tillsammans med eleverna samtalar om lässtrategier och hur de kan bidra i läsprocessen. Det är eleverna som avgör om vissa strategier leder till att de får en förbättrad läsförmåga.

Lässtrategierna kan variera beroende på vilken typ av text det handlar om och i vilket syfte den ska läsas. Det kan handla om att eleven drar nytta av grammatiska ledtrådar, förhåller sig till obekanta ord i texten eller uppmärksammar när förståelsen brister. Andra exempel på lässtrategier som också kan lyftas i undervisningen är att sökläsa för att finna information eller att underlätta förståelsen genom att identifiera syftet med texten. Samtal om texttyper och deras typiska språkliga drag kan därmed knyta an både till utveckling av lässtrategier och strategier för skrivande av egna texter. På samma sätt kan läraren göra eleverna uppmärksamma på och dra nytta av hur ord, bild och ljud samspelar i multimodala texter. Mer om multimodalitet senare i detta dokument.

Du som lärare behöver skapa tillfällen där eleverna tränar på att uppfatta och tyda betydelsebärande ord och sammanhang för att förstå talad eller skriven text.

Eleven lyssnar och letar efter bekanta ljud eller stavelser för att på så sätt dra vissa slutsatser om sammanhanget. Sådana strategier är användbara i olika situationer, till exempel att uppfatta meddelanden i störande bakgrundsljud, eller att försöka uppfatta det väsentliga i en tidningsartikel med alltför komplext språk för färdighetsnivån.

Exempel på aktiviteter som stimulerar utvecklingen av lässtrategier är att ljuda för att underlätta avkodningen, träna för att helordsläsa automatiskt, sökläsa för att hitta information, dra slutsatser om texters huvudbudskap, uppmärksamma temporala eller kausala samband och göra förutsägelser om kommande innehåll i texter. Genom att föra samtal med eleverna om de strategier de fått träna på stimulerar läraren deras egen förmåga att utvärdera användbarheten i strategierna.

Kommunikationsstrategier för språkutveckling

Att utveckla ett funktionellt andraspråk handlar inte bara om att utveckla grammatik och ordförråd, utan framför allt om att delta i språklig kommunikation i sociala sammanhang. I kursplanen uttrycks detta genom att *eleven ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att anpassa språket till olika syften, mottagare och situationer*. Därmed behöver eleven i hög grad använda sig av och utveckla olika kommunikationsstrategier för att kunna uttrycka sig, förstå och bli förstådd samt etablera relationer med sin omgivning.

De kommunikativa strategierna kan vara språkliga och handla om att till exempel omformulera sig, använda liknelser eller be om förtydliganden på olika sätt. Att använda gester, kroppsspråk och minspel är andra tillvägagångssätt för att skapa betydelser i kommunikativa sammanhang. Du som lärare kan samtala med eleverna om strategier för kommunikation och inkludera reflektioner om att även icke-verbala uttryckssätt kan variera beroende på kultur.

I betygskriteriernas kunskapsområden muntlig interaktion och muntlig produktion, återfinns formuleringar som att använda ord och fraser, efterfråga tankar, åsikter och information samt ställa och besvara frågor som upprätthåller samtalet. I ett samtal, en diskussion eller i en chatt kan eleverna använda olika sätt för att skapa ömsesidig förståelse för varandras budskap och se till att samtalet utvecklar sig i en viss riktning. Just kunskapsområdet muntlig interaktion kan innefatta språkljud och tonfall som uttrycker till exempel bekräftelse, ironi eller ogillande. Att kunna välja rätt kommunikationsstrategi för rätt tillfälle kan bidra till att lösa kommunikationsproblem och förbättra interaktionen. Undervisning om lämpliga strategier i olika kommunikativa situationer kan stötta eleverna att göra medvetna val och på så sätt hantera olika språkliga situationer för att förstå eller bli förstådda.

Strategier för att lära sig ett språk kan också innebära att lägga märke till hur olika ord, uttryck och sätt att uttrycka sig på fungerar i olika kommunikationssituationer. Det kan även handla om strategier för att ta sig igenom texten och förstå dess innehåll på ett översiktligt sätt även om man inte förstår alla ord i den. Att använda ordböcker och andra hjälpmedel för

ordförståelse är en del av de strategier eleven behöver för att klara sig i situationer där det svenska språket ännu inte räcker till. Eleverna behöver redan från början få träna på och reflektera över olika kommunikationsstrategier.

Sammanfattning om strategier

Inlärnings-, läs- och kommunikationsstrategier och andra språkliga strategier är sammanvävda med varandra. Strategier för att lära sig ett språk kan handla om att lägga märke till hur olika ord, uttryck och sätt att uttrycka sig på fungerar i olika kommunikationssituationer. Strategier för att ta sig igenom texter och förstå på ett översiktligt plan, utan att man förstår alla ord i texten, stöttar eleven i själva läsningen och gynnar språkutvecklingen. Att använda ordböcker och andra hjälpmedel för ordförståelse kan vara en viktig strategi för att utveckla sin språkliga repertoar och därmed stärka den kommunikativa förmågan.

Undervisning som inkluderar språkliga strategier handlar om att ge eleverna möjligheter att upptäcka hur de kan gå till väga för att bygga ut sin språkliga uttrycksförmåga. Det handlar också om att stimulera eleverna att hitta olika vägar att uttrycka sig och förstå även om deras svenska ännu inte är fullt utbyggd.

Läs mer i annan litteratur

Bachman, L. F. & Palmer, A. S. (1996): *Language Testing in Practice*.

Lindberg, I. (2004): *Språka samman. Om samtal och samarbete i språkundervisning*.

Norlund Shaswar, A. & Wedin, Å. (2020): *Språkidaktik för sfi – att undervisa vuxna andraspråksinlärare*.

Oxford, R. (1990): *Language learning strategies. What every teacher should know*.

Digitalisering, multimodalitet och källkritik

Vi lever i ett samhälle där vi hela tiden utsätts för information och budskap av skilda slag. Digitala resurser såsom datorer, surfplattor och smarta telefoner är ett vardagligt inslag i den vuxnes liv. I läroplanen för vuxenutbildningen⁵ uttrycks följande: *Alla elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik. De ska också ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt för att kunna värdera information.*

Utbildningen i sfi syftar till att *ge språkliga redskap för kommunikation och aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt fortsatta studier.* I kursplanen uttrycks det digitala perspektivet tydligt i utbildningens mål och karaktär där det står att eleven genom undervisningen ska *ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att använda digital teknik och förhålla sig till information från olika källor.* I undervisningen kan eleven till exempel få diskutera vilka möjligheter och eventuella risker som kan finnas med kommunikation via digitala verktyg. Här är det också möjligt att behandla hur viktigt det är med källkritik när eleven inhämtar information från digitala miljöer.

Det digitala perspektivet inom sfi handlar om att använda digitala verktyg för lärande och kommunikation, som till exempel QR-läsare, kamera, sms, lärplattformar, ordböcker på webbplatser eller applikationer i smarta telefoner. Det handlar även om att utveckla kännedom om olika informationskällor som vuxna andraspråksinlärare möter och behöver förhålla sig till, exempelvis vårdinformation, olika myndigheters webbplatser, bank-ID, lokaltrafikens biljettappar, poddar, streamingtjänster för radio- och TV-program med möjlighet till textning. Undervisningen i sfi bidrar till att eleven ges förutsättningar att utveckla sin förståelse för digitaliseringens möjligheter och risker, både för sin egen och andras del samt för samhället.

Läraren ska ge eleven möjligheter att i undervisningen *möta olika slags texter där ord, bild och ljud samspelar såväl med som utan digitala verktyg.* Dessa multimodala texter har visuella, textuella och interaktiva inslag. Multimodala texter ser olika ut. Det kan exempelvis vara en skriven text eller ord med symboler eller bilder till. Det kan också vara en inläst text som stöd till en skriven text. Även en länk eller en knapp på en webbsida som eleven behöver klicka på är exempel på multimodala texter.

Inom sfi kan kommunikativa undervisningsaktiviteter bygga på att eleven ritar eller använder fotografier av sin bostad och berättar om den. En multimodal text, exempelvis texter på internet, kan innehålla distraherande moment för läsaren, vilket kan leda till att läsningen blir ytlig eller att läsningen sker för snabbt. Du som lärare behöver stötta eleverna i att utveckla och använda strategier som ökar deras förmåga att läsa och skapa multimodala texter.

⁵ Förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen.

När eleverna väl börjar läsa information i olika multimodala texter behöver de även *förhålla sig till information från olika källor*. Eleverna ska därför få möjlighet att i undervisningen utveckla denna förmåga. Det kan handla om att kunna se vad en text handlar om och varifrån den kommer samt vilken information som är värd att ta del av. Exempelvis kan eleverna få träna på att se skillnad på brev, sms eller e-post från en myndighet och reklam från företag och affärer. Förmågan att *förhålla sig till information från olika källor* kan även innefatta att kunna värdera informationens trovärdighet och relevans. Du som lärare kan ställa frågor till eleverna om informationens avsändare, syfte och budskap. På det sättet gör du eleverna uppmärksamma på vilka källor som är användbara i sammanhanget, exempelvis vilken källa som är mest relevant och pålitlig när eleven söker svar på frågan om risker med vaccination.

Läs mer på skolverket.se

[Få syn på digitaliseringen i vuxenutbildningen](#)

[Läsa på internet kräver speciella förmågor](#)

[Guide för källkritik för lärare](#)

[Digital kompetens i vuxenutbildningen](#)

Grundläggande läs- och skrivinlärning

Elever med kort eller ingen utbildningsbakgrund ska få möjlighet att utveckla grundläggande läs- och skrivfärdigheter inom ramen för utbildningen. Även en elev som har ett annat skriftsystem än det latinska alfabetet ska få grundläggande läs- och skrivundervisning. Processen att bli funktionellt litterat är ytterst individuell och kan pågå under hela utbildningen. Att förvärva grundläggande läs- och skrivfärdigheter inbegriper även att fördjupa och automatisera sina kunskaper. Undervisningen i grundläggande läs- och skrivinlärning kompletterar utbildningen. Undervisningen kombineras med någon av kurserna inom sfi och behöver utgå från bekanta sammanhang för eleven.

Undervisningen i grundläggande läs- och skrivinlärning behöver relatera till de långsiktiga målen för utbildningen såväl som de särskilda målen och syftet för denna del av utbildningen. Det finns inga betygskriterier knutna till grundläggande läs- och skrivinlärning och därmed ska den inte betygsättas. Dock är det viktigt att läraren följer upp elevens progression inom läs- och skrivinlärning och dokumenterar detta i elevens individuella studieplan. Undervisningen kan ske på elevens modersmål eller ett annat språk som eleven behärskar.

En utgångspunkt för framgångsrik undervisning i grundläggande läs- och skrivinlärning är att kartlägga elevens litteracitetserfarenheter. Enligt forskning och beprövad erfarenhet kan den som läser och skriver på ett språk överföra vissa läs- och skrivfärdigheter samt metakognitiva strategier vid inlärningen av det nya språket.

Läs mer på skolverket.se

[Kartläggningsmaterial för nyanlända vuxna – litteracitet](#)

[Grundläggande litteracitet för vuxna andraspråksinlärare](#)

Bedömning

Enligt kursplanen ska läraren bedöma elevens språkkunskaper utifrån *elevens förmåga att använda det svenska språket på ett begripligt sätt i olika syften i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt fortsatta studier.*

Läraren ska göra en bedömning av elevens kommunikativa språkförmåga och utgå från vad eleven faktiskt klarar av. Vissa elever som använder ett enkelt språk eller innehåll i sin muntliga eller skriftliga kommunikation kan lättare behålla den språkliga korrektheten. Andra elever använder ett komplext språk och innehåll vilket kan leda till att det är svårare att behålla den språkliga korrektheten. Du som lärare behöver vara medveten om dessa sätt att kommunicera och beakta detta vid din bedömning. Med andra ord bör förmågan att uttrycka tankar på ett begripligt sätt, i vissa fall möjliggöra positiv bedömning, även om det språkliga uttrycket i tal eller skrift inte är helt korrekt. De fem kunskapsområdena hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion, muntlig produktion och skriftlig färdighet ska inte ses som fristående områden utan de bildar tillsammans den helhet som ska betygsättas.

Betygsskalan

Betygsskalan har två steg: Godkänt och Icke godkänt. Preciserade betygs-kriterier finns för betygssteget Godkänt för kurs A, B, C och D. För betyget Godkänt ska samtliga kriterier för betyget i en kurs vara uppfyllda, det vill säga alla delar i de fem kunskapsområden.

Nationella prov

När läraren bedömer att eleven uppfyller kriterierna för kursen ska det nationella provet användas. Nationella prov finns att tillgå för kurserna B, C och D inom sfi.⁶ Syftet med nationella prov är att stödja lärares betygssättning. Resultatet från ett nationellt prov ska särskilt beaktas.⁷ Det betyder att elevens provresultat inte helt ska styra kursbetyget och att provresultatet ska utgöra ett stöd vid betygssättningen. Läraren gör en bedömning av elevens kunskaper mot de betygs-kriterier som ställs i respektive kurs. Ett nationellt prov är inte tillräckligt omfattande för att kunna testa en elevs alla kunskaper inom en kurs. Bedömningsanvisningar som tillhör ett nationellt prov ger läraren ett stöd i samband med bedömningen av elevens genomförda prov. Dessa anvisningar ska inte användas som stöd för att bedöma elevens övriga produktion under en sfi-kurs.

⁶ 4 kap. 10 a § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

⁷ 20 kap. 37 a § skollagen.

Allsidig bedömning

Det är viktigt att du som lärare ger eleverna rikliga möjligheter att visa sina kunskaper och informerar dem om deras studieresultat och utvecklingsbehov kontinuerligt. Enligt läroplanen för vuxenutbildningen⁸ ska läraren också beakta och utvärdera en elevs alla kunskaper, även sådant som hen lärt sig utanför undervisningen. Därför är det viktigt att du dokumenterar elevernas utveckling och framsteg under kursens gång. En elev ska visa godkända kunskaper i varje kunskapsområde i en kurs för att uppfylla kriterierna för godkänt betyg. Läraren ska utgå från en allsidig bedömning av elevens kunskaper och kan inte bortse från några delar av betygskriterierna om det inte uppenbarligen handlar om undantagsbestämmelsen.⁹

Exempel på olika sätt hur en elev kan visa sina kunskaper om något som eleven har läst, hört eller upplevt:

- göra en enkel muntlig eller skriftlig sammanfattning av huvudinnehållet
- besvara givna frågor muntligt eller skriftligt
- diskutera olika givna frågor med lärare eller kamrater
- göra en muntlig, skriftlig eller multimodal presentation till exempel i form av dikt, dramatisering, film, bildspel eller ljudupptagning
- skriva eller samtala om vilka tankar eller känslor det lästa, hörda eller upplevda har väckt.

Läs mer på skolverket.se

Allmänna råd om betyg och [prövning](#)

[Undantagsbestämmelsen vid betygsättning](#)

⁸ SKOLFS 2012:101

⁹ 20 kap. 38 § skollagen

Betygskriterierna

Betygskriterierna i kursplanen för sfi är formulerade utifrån kunskapsområdena hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion, muntlig produktion och skriftlig färdighet. Den första meningen i varje kunskapsområde anger den övergripande språkliga nivån samt preciserar kursens domäner (se Figur 2, Situationer och domäner). Exempelvis i kurs A, skriftlig färdighet, är första meningen: *Eleven skriver personliga uppgifter med enkla ord och symboler i konkreta, vardagsnära situationer.* Den efterföljande meningen beskriver närmare vilken typ av texter eller innehåll eleven ska förstå eller producera själv. I kurs A, skriftlig färdighet, är det uttryckt på följande sätt: *Eleven skriver av viktig information utifrån konkreta behov på ett i huvudsak fungerande sätt.* I exemplet här bildar båda meningarna betygskriterierna för skriftlig färdighet i kurs A. Kunskapsområdet skriftlig färdighet står i relation till de övriga kunskapsområden och alla ska betraktas som en helhet. De fem kunskapsområdena ska inte bedömas fristående från varandra. De ger tillsammans en helhetsbeskrivning av vilka betygskriterier som eleven ska uppfylla för att få betyget Godkänt i respektive kurs.

Progression mellan kurserna

Det finns en progression mellan de fyra kurserna. Progressionen uttrycks genom att olika situationer nämns, från konkreta, vardagsnära situationer till vanliga situationer och vidare till informella och mer formella situationer. Med stöd av domäner som de olika kurserna behandlar, det vill säga vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv synliggörs också progressionen. Situationerna och domänerna är harmonierade med varandra i respektive kurs. Progressionen uttrycks även med hjälp av olika texttyper som eleven ska förstå eller kunna producera muntligt eller skriftligt. Den uttrycks också genom olika beskrivande adjektiv som anger nivån i kursen.

I kurs A ska innehållet vara vanligt förekommande, anpassat, tydligt och mycket enkelt. I kurs B uttrycks komplexiteten med adjektiven anpassad, tydlig, enkel och kort. I kurs C signalerar adjektiven tydlig, enkel och kort komplexiteten i innehållet. Slutligen i kurs D används adjektiven tydlig eller enkel.

Ämnena som behandlas i undervisningen i kurs A och B ska vara välbekanta för eleven medan de ska vara bekanta i kurs C och D. Nedan presenteras en översikt av progressionen i tabellformat.

Tabell 1. Översikt av progression kurs A–D

Progression	Kurs A	Kurs B	Kurs C	Kurs D
Situation och domän	Konkreta, vardagsnära situationer.	Vanliga situationer i vardagslivet.	Vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.	Informella och mer formella situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.
Ämnen	Välbekanta ämnen.	Välbekanta ämnen.	Bekanta ämnen.	Bekanta ämnen.
Komplexitet i innehåll	Tydligt, mycket enkelt eller enkelt, vanligt förekommande, anpassat.	Tydligt, enkelt, kort, anpassat.	Tydligt, enkelt, kort.	Tydligt, enkelt.
Innehåll – förståelse	Ord, symboler, fraser, återberättade vardagliga händelser, information, instruktioner.	Återberättade händelser, samtal, information, nyheter, meddelanden, instruktioner, berättande och beskrivande texter.	Återberättade händelser, beskrivningar, samtal, information, nyheter, meddelanden, instruktioner, föreskrifter, berättande, beskrivande och informerande texter, tabeller och diagram.	Berättelser, beskrivningar, samtal, diskussioner, information, nyheter, meddelanden, instruktioner, föreskrifter, berättande, beskrivande, informerande, redogörande och argumenterande texter, tabeller och diagram.
Innehåll – produktion	Ord, symboler, fraser, samtal, frågor.	Samtal, påståenden, åsikter, önskemål, frågor, meddelanden, hälsningar, texter.	Samtal, diskussioner, åsikter, tankar, information, råd, instruktioner, berättande, beskrivande och informerande texter.	Samtal, diskussioner, åsikter, tankar, information, råd, instruktioner, berättande, beskrivande, redogörande och argumenterande texter.
Kvalité på muntlig produktion	Kommunicerar med stöd.	Kommunicerar med stöd, begripligt, till viss del sammanhängande.	Begripligt, till viss del sammanhängande, prov på viss språklig variation.	Begripligt, visst flyt, till viss del sammanhängande, viss språklig variation.
Kvalité på skriftlig färdighet	Personliga uppgifter med enkla ord och symboler på ett i huvudsak fungerande sätt.	Enkla och begripliga korta texter, i huvudsak fungerande sammanhang.	Sammanhängande och begripliga texter, i huvudsak fungerande struktur, visar prov på viss variation i ordförråd och meningsbyggnad.	Med visst flyt, sammanhängande och begripliga texter, i huvudsak fungerande struktur, viss variation i ordförråd och meningsbyggnad, använder med viss säkerhet i enkla och mer avancerade grammatiska strukturer.

Kurs A

Kurs A behandlar *välbekanta ämnen i konkreta, vardagsnära situationer* där den vuxna andraspråksinläraren behöver kunna kommunicera. Exempel på sådana situationer kan vara att åka buss till skolan eller att berätta för läraren att man måste avvika från lektionen. I sådana situationer *förstår* eller *kommunicerar eleven med stöd*.

De välbekanta ämnena kan variera från elev till elev, grupp till grupp eller över tid. Att eleven kommunicerar med stöd kan exempelvis betyda att eleven använder sin mobil, ett digitalt eller fysiskt brev hen fått eller gester och kroppsspråk för att stödja sin kommunikation. I kommunikationen kan eleven också få stöd av läraren som använder exempelvis stöttande bilder, enkla fraser eller kroppsspråk. Stödet kan också bestå av en kamrat eller en flerspråkig resurs som deltar i undervisningen.

Läsförståelse i kurs A handlar om att *eleven läser och förstår information i form av vanligt förekommande ord och symboler samt mycket enkla fraser*. Exempel på förståelsen av sådana vanligt förekommande symboler kan vara att eleven känner till @ som tecken för e-postadress eller vad ett kryss i rutan betyder. Mycket enkla eller vanligt förekommande fraser som förekommer i de flesta av kunskapsområdena i kurs A kan vara:

- Hej då!
- Hur mår du?
- Trevlig helg!
- Tack detsamma!

De betygskriterier som ställs i skriftlig färdighet i kurs A kan delas i två nivåer. Dels ställs kravet att eleven ska kunna *skriva personliga uppgifter med enkla ord och symboler*, dels att eleven ska kunna *skriva av viktig information utifrån konkreta behov på ett i huvudsak fungerande sätt*. Med personliga uppgifter menas här personuppgifter som förnamn, efternamn, personnummer och e-postadress som eleven exempelvis fyller i en ansökningsblankett till ett lånekort på biblioteket. Viktig information utifrån elevens eller någon närståendes konkreta behov kan vara att eleven kan skriva av ett telefonnummer eller vilka dagar och tider biblioteket är öppet. Om eleven skriver av öppettiderna utan ett streck mellan klockslagen kan det ändå sägas vara skrivet *på ett i huvudsak fungerande sätt*.

Det är av yttersta vikt att alla elever i kurs A får möjlighet att genom undervisningen bli medvetna om och utveckla olika strategier för att lära och kommunicera. Det handlar om strategier som eleven behöver för att lära sig att läsa och för att förstå eller göra sig förstådd. Eleven behöver också strategier som stödjer språkinläringen och insikterna hur hen lär sig bäst. Läs mer om strategier på sid. 8-11.

Kurs B

Kurs B behandlar *vanliga situationer i vardagslivet* där den vuxna andraspråksinläraren behöver kunna kommunicera. Exempel på sådana situationer kan vara att åka buss till en praktikplats eller att meddela läraren att man har ett möte med en handläggare. I sådana situationer förstår eleven utan stöd men kan behöva stöd för att kunna kommunicera själv. För vad som menas med att eleven kommunicerar med stöd, se exempel i kurs A ovan.

Läsförståelsen i kurs B handlar om att *eleven läser och förstår anpassade berättande och beskrivande texter om välbekanta ämnen, konkret information samt korta, tydliga och enkla meddelanden och instruktioner*. Exempel på förståelsen av sådana enkla texter kan vara att eleven läser och förstår en kamrats beskrivning av sitt boende. Ytterligare exempel på något eleven ska förstå kan vara anpassad information på lätt svenska, exempelvis från Folkhälsomyndigheten eller ett kort meddelande från läraren med påminnelse om kommande studiebesök.

När eleven talar och samtalar i kurs B handlar det om att kunna *delta i enkla samtal om välbekanta ämnen eller berätta om personliga erfarenheter på ett begripligt sätt*. Ibland kan eleven behöva stöd i sin kommunikation. Stödet kan till exempel vara uppmuntrande eller stöttande frågor från lärare, kamrater och flerspråkig personal eller bilder, fotografier samt filmer från utflykter och studiebesök.

I skriftlig färdighet i kurs B ställs det krav på eleven att hen ska kunna *skriva enkla och begripliga korta meddelanden och texter*. Texterna ska utgå från eleven själv eller de personer som står eleven närmast och eleven ska kunna berätta eller beskriva upplevda händelser eller välbekanta ämnen. Exempel på sådana texter kan vara att eleven skriver ett kort meddelande till sin lärare att hen har en bokad tid eller en berättande text om familjens utflykt till släktingar. När eleven skriver sina texter ska det framgå vilka personer och sammanhang som texterna i huvudsak handlar om.

Det är av yttersta vikt att alla elever i kurs B får möjlighet att genom undervisningen bli medvetna om och utveckla olika strategier för att lära och kommunicera. Det handlar om strategier som eleven behöver för att läsa och för att förstå eller göra sig förstådd. Eleven behöver också strategier som stödjer språkinläringen och insikter om hur hen lär sig bäst. Läs mer om strategier på sid. 8-11.

Kurs C

Kurs C behandlar *vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv* där den vuxna andraspråksinläraren behöver kunna kommunicera. I sådana situationer kommunicerar eleven *med ett enkelt språk och med viss anpassning till syfte och samtalspartner eller mottagare*. Exempel på sådana situationer kan vara

att ta sig kollektivt till en arbets- eller praktikplats eller att meddela sin handläggare att man har fått förhinder till ett bokat möte.

Läsförståelsen i kurs C handlar om att *eleven läser och förstår korta berättande och beskrivande texter om bekanta ämnen, enkla informerande texter, tabeller och diagram*. Exempel på förståelsen av sådana enkla texter kan vara att eleven läser och förstår en informativ text om kommunens bibliotek, hittar fakta om öppettider och hur man kan skaffa sig ett lånekort. Att kunna läsa buss- eller tågtidtabeller för att ta sig till en arbets- eller praktikplats är även det exempel på läsförståelsen på C-nivå. I kurs C förväntas eleven också kunna *föra enkla resonemang om informationen* som finns i de enkla texterna. Här kan det handla om att kunna resonera vilka resvägar och färdmedel som skulle fungera bäst för att ta sig till en angiven plats. Det skulle också kunna handla om att eleven resonerar tillsammans med kamrater och lärare utifrån den lästa informationen om kommunens bibliotek och de lästa tidtabellerna hur gruppens studiebesök till biblioteket kan planeras och genomföras.

I kurs C ska eleven också kunna läsa och förstå *korta, tydliga instruktioner och föreskrifter*. Exempelvis ska en elev på C-nivå som praktiserar eller arbetar kunna förstå en instruktion eller föreskrift som handlar om arbetsrutiner. Ytterligare exempel på sådana texttyper som eleven ska kunna läsa och förstå är hur man köper en sms-biljett eller hur man registrerar sig i en bostadskö.

När eleven talar och samtalar i kurs C ska eleven kunna delta *i enkla samtal och diskussioner om bekanta ämnen i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv*. I samtalen ska eleven kunna kommunicera och anpassa sitt språk till samtalspartner, berätta om sina egna åsikter och tankar och även fråga efter samtalspartnerns tankar och åsikter. Exempel på sådana samtal kan vara att diskutera med kamrater vart gruppen ska åka på studiebesök eller samtala med lärare och kamrater om praktikplatsen. Vidare exempel på samtal kan vara att du som lärare förbereder eleven för att kunna samtala med handledaren på praktikplatsen. I sådana kommunikativa situationer ska eleven kunna interagera *på ett sätt som till viss del för samtalen och diskussionerna framåt* exempelvis genom att be om förtydligande och ställa följdfrågor:

- Förstår du?
- Säg igen!
- Vad tycker du?

När *eleven beskriver och berättar i enkel form om personliga erfarenheter och åsikter om bekanta ämnen eller ger enkla råd och instruktioner* ska hen uttrycka sig *begripligt och till viss del sammanhängande*. Exempelvis kan det handla om att eleven berättar för läraren och klasskamraterna hur hygienreglerna ser ut i restaurangen, vad hen gör för att följa dem och ger råd till andra hur man kan följa samma råd hemma i sitt kök. När eleven berättar och beskriver erfarenheterna från praktikplatsen uttrycker sig hen på ett sätt så att klasskamraterna förstår. I sin muntliga produktion ska eleven visa prov på viss språklig variation. Här kan det

handla om att eleven testar att använda någon synonym till ett ord eller använder omvänd ordföljd i någon mening utan att det behöver vara helt korrekt användning av ord eller grammatisk konstruktion.

I skriftlig färdighet i kurs C ställs det krav på eleven att hen ska kunna skriva *enkla texter, med viss anpassning till syfte och mottagare och sammanhängande och begripliga berättande och beskrivande texter om erfarenheter, intryck och åsikter samt informerande texter om bekanta ämne*. Texterna ska också ha *i huvudsak fungerande struktur* och innehålla *prov på viss variation i ordförråd och meningsbyggnad*.

Med berättande texter menas här enkla texter som till exempel berättar ett händelseförlopp eller en egenupplevd erfarenhet och följer berättelsens struktur med inledning, referenser till plats, personer och tid, händelseförlopp eller problem och avslutning. Med beskrivande texter menas att eleven kan använda enkla beskrivande ord och fraser för att ge en bild av personer, platser och erfarenheter eller intryck.

Informerande texter om bekanta ämnen handlar om att eleven ska kunna skriva enkla texter som baserar sig på verkligheten eller texter som upplyser om något. Syftet med en informerande text är att informera om något på ett sakligt och objektivt sätt. Exempel på informerande texter som eleven ska kunna skriva på C-nivå kan vara meddelanden i form av sms, mejl eller brev till lärare, grannar eller bekanta. Eleven kan även skriva informerande texter om skolsystemet i sitt hemland, om sin hemstad eller om sin sfi-skola. Berättande, beskrivande och informerande texter kan också vara hybrider, exempelvis att en informerande text innehåller beskrivande eller berättande drag.

Det är av yttersta vikt att alla elever i kurs C får möjlighet att genom undervisningen bli medvetna om och utveckla olika strategier för att lära och kommunicera. Det handlar om strategier som eleven behöver för att läsa och för att förstå eller göra sig förstådd. Eleven behöver också strategier som stödjer språkinläringen och insikter om hur hen lär sig bäst. Läs mer om strategier på sid. 8-11.

Kurs D

Kurs D behandlar *informella och mer formella situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv* där den vuxna andraspråksinläraren behöver kunna kommunicera. I sådana situationer kommunicerar eleven *med viss anpassning till syfte och samtalspartner eller mottagare*. Sådana situationer som man kan träna på i undervisningen kan exempelvis vara att delta i ett arbetsmöte eller fikadiskussion på en arbets- eller praktikplats eller att mejla handläggaren och be om att få boka ett möte.

Läsförståelsen i kurs D handlar om att *eleven läser och förstår berättande, beskrivande, redogörande och argumenterande texter om bekanta ämnen, informerande texter, tabeller och diagram*. Exempel på förståelsen av olika slags

texter kan vara att eleven läser och förstår berättelser, korta noveller, tidningsnotiser och -artiklar, insändare och inlägg på internet. I kurs D förväntas eleven också kunna föra enkla resonemang om informationen som finns i texterna. Här kan det exempelvis handla om att kunna resonera tillsammans med kamrater och lärare hur olika tidningar och webbsidor har skrivit om en och samma nyhet och vilken nyhetskälla som är pålitlig. Det kan också handla om att resonera kring innehållet i en insändare och uttrycka sina åsikter antingen för eller emot det som insändares skribent har framfört.

I kurs D ska eleven också kunna läsa och förstå *tydliga instruktioner och föreskrifter*. Exempelvis ska en elev på D-nivå som praktiserar eller arbetar på en restaurang kunna förstå en instruktion eller föreskrift som handlar om hygienregler i köket. Ytterligare exempel på sådana texttyper som eleven ska kunna läsa och förstå är myndigheters råd och rekommendationer eller hur man ansöker till studier inom komvux.

När eleven talar och samtalar i kurs D handlar det om att kunna delta *i samtal och diskussioner om bekanta ämnen i såväl informella som mer formella situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv*. I samtalen ska eleven kunna kommunicera och anpassa sitt språk till samtalspartner, uttrycka sina egna åsikter, bemöta samtalspartnerns åsikter och enkelt argumentera både för och emot de uttryckta åsikterna. Exempel på sådana samtal kan vara att diskutera och argumentera med kamrater varför det är viktigt med jämställdhet eller att i undervisningen simulera en anställningsintervju. I sådana kommunikativa situationer ska eleven kunna föra samtalen och diskussionerna till viss del framåt till exempel genom att be om förtydligande och ställa följdfrågor:

- Kan du förklara!
- Vad tycker du?
- Håller du med?

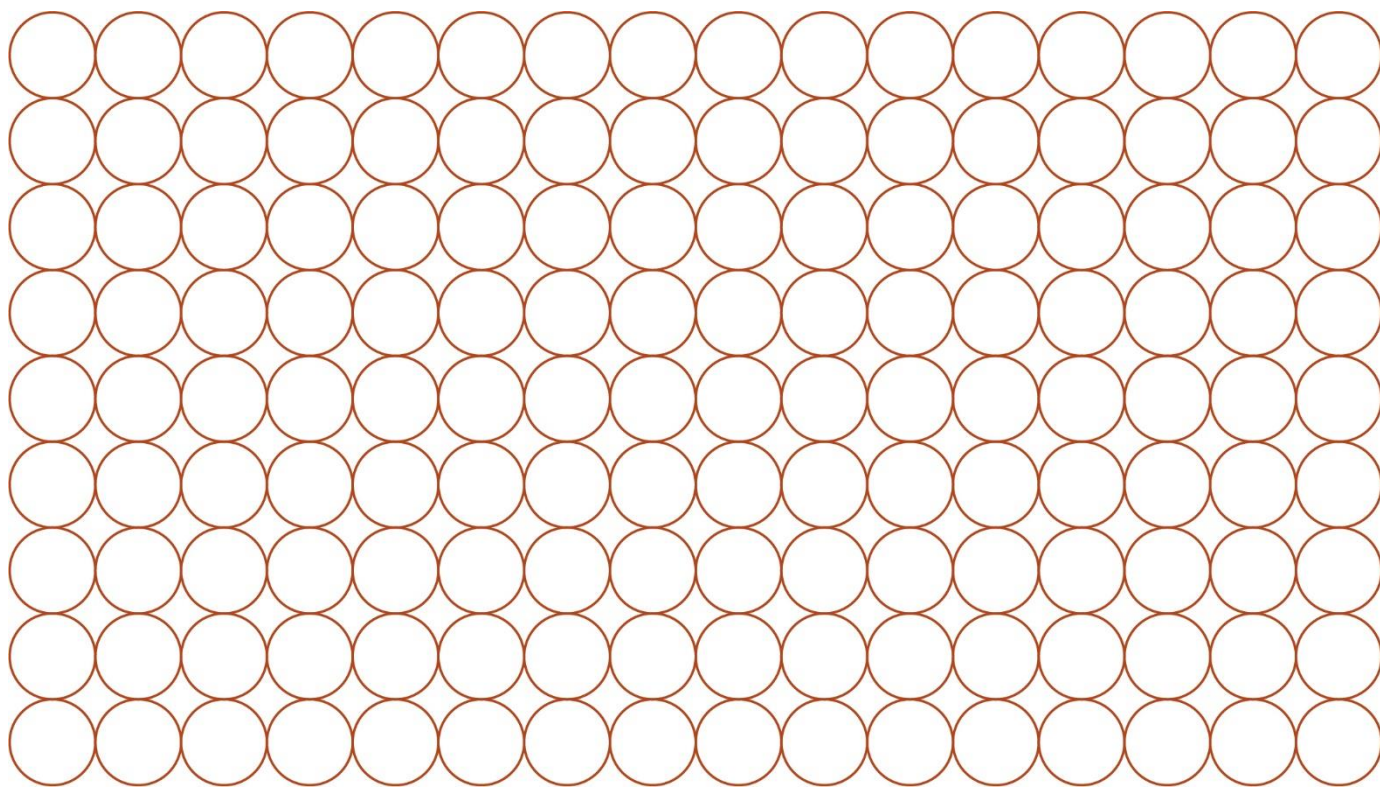
I betygsriterierna för muntlig produktion, kurs D, står det: Eleven beskriver, berättar om och redogör i enkel form för aktuella händelser, erfarenheter, intryck och åsikter eller ger råd och instruktioner. Exempelvis kan det handla om att eleven redovisar ett aktuellt blogginlägg på en webbsida för läraren och klasskamraterna och beskriver vilka tankar och intryck hen fick vid läsningen.

I skriftlig färdighet i kurs D ställs det krav på att eleven ska kunna skriva *enkla texter, med viss anpassning till syfte och mottagare* och *med visst flyt* samt att kunna skriva *sammanhängande och begripliga berättande, beskrivande, redogörande och argumenterande texter om bekanta ämnen*. Texterna ska också ha *i huvudsak fungerande struktur* och innehålla *viss variation i ordförråd och meningsbyggnad*. Dessutom ska eleven i sina texter på D-nivå kunna *med viss säkerhet använda enkla och mer avancerade grammatiska strukturer*.

Med redogörande text menas här en mer formell text som beskriver ett händelseförlopp eller fakta. Denna texttyp redogör också för varför något hände

eller vad händelsen ger eller får för konsekvenser. Exempel på en redogörande text på D-nivå skulle kunna vara hur rökning påverkar hälsan. Med en argumenterande text menas här en enkel text som uttrycker en eller flera åsikter, motiverar de uttryckta åsikterna och även försöker påverka läsaren. Exempel på argumenterande texter skulle kunna vara att en sfi-elev skriver insändare eller inlägg om att även sfi-studier ska berättiga till CSN. Ett annat exempel på argumenterande text kan vara ett mer formellt mejl eller brev till hemkommunens politiker att starta språkcaféer eller rusta upp kommunens parker och lekplatser. Vad som menas med berättande, beskrivande och informerande texter beskrivs ovan i kurs C.

Det är av yttersta vikt att alla elever i kurs D får möjlighet att genom undervisningen bli medvetna om och utveckla olika strategier för att lära och kommunicera. Det handlar om strategier som eleven behöver för att läsa och för att förstå eller göra sig förstådd. Eleven behöver också strategier som stödjer språkinläringen och insikter om hur hen lär sig bäst. Läs mer om strategier på sid. 8-11.

Skolverket

www.skolverket.se